

To: (10)(2e) | (10)(2e) @rivm.nl
From: (10)(2e)
Sent: Fri 8/14/2020 10:02:13 AM
Subject: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona
Received: Fri 8/14/2020 10:02:27 AM

Hoi (10)(2e)
 Volgens mij is het goed om bij de goede voorbeelden zeker (10)(2e) te betrekken (10)(2e). Daarnaast is het volgens mij goed om (10)(2e) (10)(2e) @behaviouralinsights.nl te betrekken.

Ben je op zoek naar namen van gedragsexperts of ook namen van mensen bij bijv. gemeenten die de voorbeelden zouden kunnen aanleveren?

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e)

Verzonden: donderdag 13 augustus 2020 16:48

Aan: (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e)

CC: (10)(2e); (10)(2e); (10)(2e)

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Dag allen,

In mijn inleiding zal ik focussen op het determineren van de gedragingen waar we nu de problemen zien. Een goede analyse daarvan geeft de basis voor het nadenken over verbeteringen.

Uit de vragenlijst en epi data lijken de de volgende gedragingen prio te hebben:

- Handen wassen bij binnen komen
- Bij symptomen, thuisblijven, testen; bij positieve diagnose (in omgeving) zelfisolatie en quarantaine
- 1.5m afstand houden en drukte vermijden

Dat de kracht van communicatie o.a. blijkt uit ogenschijnlijke effecten TEST memo op testen (40-60% toename) alsook van de persconferentie. En het belang van de omgeving o.a. blijkt uit de verschillen in gedrag in de verschillende contexten (handen wassen, 1.5m, etc).

Ter voorbereiding op maandag uiteraard handig om de gedragsinzichten die we al opgedaan hebben met de gedragsunit op RIVM.nl door te nemen (voor zover niet al bekend).

<https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek> (onderaan pagina staat basis document met theoretisch kader)

<https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden> (vragenlijst - 6e ronde staat open van 19 – 23 aug)

<https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/interviews> (rechts staan de verslagen per ronde waarbij de accenten staan aangegeven, oa. jongeren (ronde 3) en de 1,5m (ronde 5))

<https://www.rivm.nl/gedragswetenschappelijke-literatuur> (reviews gedragsliteratuur -oa mondkapjes)

https://www.rivm.nl/sites/default/files/2020-07/2020_07_14%20memo%20thuisblijven%20testen%20isoleren.pdf (bij klachten, thuisblijven en testen memo)

Fyi (10)(2e) zal maandag aanschrijven ipv (10)(2e), beiden vanaf het begin half maart betrokken bij de corona gedragsunit.

Vragen aan jullie: we zijn gestart met een nieuw werkpakket bij de gedragsunit gericht op het in beeld brengen en beoordelen van goede voorbeelden in de praktijk – ter inspiratie van andere stakeholders die met soortgelijke uitdagingen qua corona-gedrag te maken hebben. Welke experts / stakeholders zouden we daarbij volgens jullie vooral moeten betrekken? (graag namen / rugnummers) Dit uiteraard in aanvulling op wie we zelf al in beeld hebben.

Met hartelijke groet,

(10)(2e)

Dr. (10)(2e) | (10)(2e)

RIVM Centrum Gezondheid en Maatschappij | Corona Gedragsunit (10)(2e) @rivm.nl
 Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven / Postbus 1 (postbak 10)(2e) 3720 BA Bilthoven

T +31 (10)(2e) M +31 (10)(2e) E (10)(2e) @rivm.nl | Tw (10)(2e)

RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

From: (10)(2e) <(10)(2e) @minezk.nl>

Sent: woensdag 12 augustus 2020 15:17

To: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

Subject: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi (10)(2e) en (10)(2e)

Dank voor het delen. Ik ben er door heen gegaan, dit bevat zeker nuttige informatie. Wat je veel tegenkomt is dat mensen het steeds moeilijker vinden om zich aan gedragsregels als de 1,5 meter afstand te houden in de privé situatie en de horeca. Ik kan allerlei redenen bedenken waarom dit zo is, maar ik vroeg me af of dit ook reeds systematisch is onderzocht. Zo ja, zouden jullie dit ook willen delen?

Hartelijke groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>

Verzonden: woensdag 12 augustus 2020 12:22

Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi (10)(2e) en anderen,

Dank voor je input. Het is een allereerste bijeenkomst waarbij het ook afasten is wat de SG's het liefst zien voor gedragsaanpak. Het doel van de sessie is niet zozeer om de problemen tot in detail door te spreken, maar juist het bovenwater krijgen waar we in de nabije toekomst meer onderzoek naar moeten doen. Dus wat meer algemene noties over het benutten van onbewuste processen, omgevingsaanpassing etc. zijn nu al heel behulpzaam. De vele agendapunten moeten ook aan de SG's aangeven waar de kansen liggen. Als we niet alle punten kunnen bespreken is dat geen ramp. Dit geeft waarschijnlijk ook meteen aan waar ze op aanslaan.

(10)(2e) heeft een enorme hoeveelheid kennis en ook (10)(2e) is gevraagd aan te haken. Zij zullen veel toelichten en kunnen bij veel vragen op de agenda meteen aangeven waar de pijnpunten zitten. Jouw roep om ook aandacht te besteden aan de gedragsbepalers lijkt me heel goed.

(10)(2e) zou je hier in de intro kort willen benoemen?

Daarnaast heb ik al een heleboel informatie ontvangen van (10)(2e) zie bijlagen).

(10)(2e) - (10)(2e) Zijn er nog meer stukken die we allemaal zeker gelezen moeten hebben om goed voorbereid aan de brainstorm te beginnen?

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@minezk.nl>

Verzonden: woensdag 12 augustus 2020 12:07

Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi (10)(2e) en anderen,

Dank voor het rondsturen van de agenda.

Wat mij betreft twee aandachtspunten:

- 1) Veel relevante onderwerpen staan op de agenda, maar we hebben slecht 1 uur en een kwartier. Moeten we niet nog meer focus aanbrengen? In het verlengde hiervan blijven veel vragen breed en algemeen. Hoe concreter we het probleem kunnen afbakenen hoe beter.
- 2) Zonder zicht op gedragsbepalende factoren lijkt het me lastig om goed te brainstormen en niet in de valkuil van jumping to solutions te vallen. Ik hoop dat het RIVM en/of VWS hier zicht op hebben. Wat we natuurlijk op basis van eerder RIVM onderzoek weten is dat ook ten aanzien van de corona maatregelen er een verschil zit tussen de intenties die mensen hebben en het daadwerkelijk vertoonde gedrag. Hiernaast zal bij specifieke groepen ook de intentie om zich aan de maatregelen te houden minder groot zijn dan bij anderen groepen. Om tot zinvolle gedragsmaatregelen te komen is het belangrijk om zicht te hebben op de onderliggende gedragsbepalende factoren die er in een specifieke context voor zorgen dat mensen wel of niet een bepaald gedrag vertonen. Dus bijvoorbeeld waarom mensen in een bepaalde leeftijdsgroep in grote steden naar een park gaan en daar onvoldoende afstand houden.

Ik vind het belangrijk dat we een goede indruk achter laten bij de SG's. Het zou daarom mijn voorkeur hebben om de agenda op die vragen te focussen waar we al redelijk goed zicht op de gedragsbepalende factoren hebben. Dan krijgen we zinvolle uitkomsten uit de brainstorm. En kun je pleiten om voor die problemen waar we nog geen of minder zicht hebben op de onderliggende gedragsfactoren dit snel te achterhalen, om dan vervolgens hier ook te kunnen gaan brainstormen over zinvolle interventies.

Ik zou het ook fijn vinden als het RIVM/VWS hun kennis tot nu toe over relevante onderliggende gedragsbepalende factoren vooraf kunnen delen, dan kunnen we goed voorbereid aan de brainstorm beginnen.

Hartelijke groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>

Verzonden: woensdag 12 augustus 2020 10:36

Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e)@minfin.nl>

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi allen,

Inmiddels heb ik van iedereen feedback gehad. Super fijn dat jullie zo ontzettend snel hebben kunnen meelezen!

Bijgevoegd de laatste versie. Enige onzekerheid is nog of (10)(2e) zal aanschuiven.

(10)(2e) en ik maken nu de bijbehorende notitie voor de SG's en de stukken gaan vandaag de lijn in. Ik hoop jullie uiterlijk vrijdag de definitieve agenda toe te kunnen sturen.

Aan iedereen die een korte intro geeft (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) de vraag om één/twee slides te maken en die uiterlijk maandagochtend vroeg naar mij te sturen. Ik zal deze stukken dan rondsturen.

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e)

Verzonden: dinsdag 11 augustus 2020 15:52

Aan: (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>; (10)(2e) @minezk.nl' <(10)(2e) @minezk.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minezk.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi allen,

Hierbij een eerste opzet voor de agenda. Wat vinden jullie ervan? Ik hoor het graag z.s.m. want de doorlooptijden zijn niet heel ruim ☺

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e)

Verzonden: dinsdag 11 augustus 2020 14:52

Aan: (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>; (10)(2e) @minezk.nl' <(10)(2e) @minezk.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi allen,

De bijeenkomst zal maandag van 16.15 tot 17.30 uur plaatsvinden (via webex). Kunnen jullie aangeven wie van jullie deel zal nemen namens jullie gedragsnetwerk. Niet meer dan 2 mensen per gedragsnetwerk komt het beste uit.

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e)

Verzonden: dinsdag 11 augustus 2020 13:37

Aan: (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minszw.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>; (10)(2e) @minezk.nl' <(10)(2e) @minezk.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

Onderwerp: FW: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Hoi allen,

De meeste van jullie heb ik inmiddels gesproken, maar een aantal nog niet. Dus toch even een mailtje.

De (10)(2e) hebben gevraagd om een brainstorm te organiseren op zeer korte termijn over gedragkansen rondom naleving COVID-19 maatregelen. Zie mails hieronder. Ze willen graag dat de gedragsteams van EZK, SZW, VWS en Fin aanhaken en meehelpen bij het opzetten van de brainstormsessie. Er wordt nu hard gezocht naar een tijdstip.

(10)(2e) zal ook aanhaken en wil indien nodig graag de agendapunten kort inleiden door de inzichten die ze hebben verzameld te delen.

Graag bepaal ik gezamenlijk een goede agenda voor het overleg.

(10)(2e) wij moeten dan zorgen dat we voorafgaand aan de brainstorm de agenda ter goedkeur voorleggen aan de (10)(2e) en een bijbehorende memo opstellen voor de (10)(2e)

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

Verzonden: dinsdag 11 augustus 2020 13:09

Aan: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minfin.nl>

Onderwerp: RE: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Ha (10)(2e)

Net even met (10)(2e) gesproken. Gelijk gehad over jouw vragen:

- (10)(2e) vond het het meest realistisch om de bijeenkomst digitaal te organiseren. Zeker omdat een heel deel van de mensen toch nog uitwerkt.
- Hij vond het prima om de bijeenkomst voor te zitten.
- Hij was enthousiast over de brede vertegenwoordiging (EZK, FIN, SZW, VWS, RIVM) van gedragsexperts. Ik zei net tegen jou dat de (10)(2e) nog niet per se behoefde aan te sluiten. (10)(2e) wil de keuze van de RIVM-vertegenwoordiging aan het RIVM overlaten. Als zij het nodig achten dat (10)(2e) aansluit, dan is dat prima. Zal wellicht ook afhangen van moment in de agenda's. Wel goed om aandacht voor de groep
- Ik heb de secretaresse van (10)(2e) gevraagd om voor begin volgende week een moment van minimaal een uur, maximaal 1,5 uur in te plannen in de agenda's van (10)(2e). Als ik daar iets van hoor, laat ik het je direct weten.

Aanvullend op ons gesprek zojuist. Nog volgens mij wel goed om bij de agenda ook te kijken naar de vraag 'hoe beschermen we de kwetsbare groepen, zijn daar nog specifieke gedragsbeïnvloedingen mogelijk?' Dat is een andere vraag dan 'hoe zorgen we ervoor dat mensen zich aan de gedragsmaatregelen houden', al zitten ze wel in elkaars verlengde.

We houden contact!

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)> (10)(2e) <(10)(2e)> @minfin.nl
Verzonden: dinsdag 11 augustus 2020 10:04
Aan: (10)(2e) <(10)(2e)> @minfin.nl
CC: (10)(2e) <(10)(2e)> <(10)(2e)> @minfin.nl; (10)(2e) <(10)(2e)> <(10)(2e)> @minfin.nl

Onderwerp: FW: Bijeenkomst met SG over gedragsmaatregelen Corona

Urgentie: Hoog

Hoi (10)(2e)

We hebben vorige week onderstaande mail naar het gedragsnetwerk van MINFIN gestuurd, maar helaas nog geen reactie ontvangen. Nu begreep ik gisteren van (10)(2e) dat jij in het gedragsnetwerk zit en ons waarschijnlijk verder kan helpen. Heel in het kort is, in aanvulling op onderstaande mail, het verzoek van de (10)(2e) om met hen, en vertegenwoordigers van in ieder geval de gedragsnetwerken van VWS en FIN en EZK en SZW een sessie te organiseren om te brainstormen over andere/aanvullende manieren om een gedragsverandering rondom naleving COVID-19 maatregelen te bereiken. Momenteel zetten we voor naleving vooral in op handhaving en communicatie in de vorm van de nationale persconferentie door Rutte en De Jonge, maar dit lijkt niet afdoende te zijn. (10)(2e) willen graag dat er deze week, of uiterlijk begin volgende week, een sessie plaatsvindt. Zou jij hier met de gedragsnetwerken van VWS, EZK en SZW een sessie voor kunnen organiseren en hier voorbereiding voor kunnen maken. Voor het vinden van een datum in de agenda's van (10)(2e) kunnen wij uiteraard helpen.

Ik probeer je einde van de ochtend te bellen om eea verder te bespreken!

Groet,

(10)(2e)

Hartelijke groet,

(10)(2e)

(10)(2e)

Ministerie van Financiën

Directie Bestuursondersteuning en Advies
 Korte Voorhout 7 | 2511 CW | Den Haag
 Postbus 20201 | 2500 EF | Den Haag

M (10)(2e) <(10)(2e)> @minfin.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*